

ΤΑ ΕΘΙΜΑ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

Τα ήθη και έθιμα της Μεγάλης Εβδομάδας και του Πάσχα,
είναι βγαλμένα από τις ρίζες του πολιτισμού και τις διηγήσεις των γιαγιάδων,
έθιμα που κάποια καλά κρατούν με το πέρασμα του χρόνου και κάποια άλλα
καλούμαστε να τα αναβιώσουμε.

ΚΑΛΑΝΤΑ ΤΟΥ ΛΑΖΑΡΟΥ ΚΑΙ ΛΑΖΑΡΑΚΙΑ

Σάββατο του Λαζάρου και το έθιμο θέλει τις νοικοκυρές να ετοιμάζουν «Λαζαράκια». Δεν είναι άλλο απο ψωμάκια σε σχήμα ανθρώπου, που συμβολίζουν την ανάσταση. Είναι νηστίσιμα και ελαφρώς γλυκά. Νοστιμίζουν με σταφίδες, κανέλα, γαρύφαλλα αλλά και γλυκάνισο. Σε αρκετά χωριά, κορίτσια, που τα ονομάζουν «Λαζαράκια», η «Λαζαρίνες» μαζεύουν λουλούδια και στολίζουν ένα καλαθάκι. Την Κυριακή των Βαΐων, κρατώντας το πηγαίνουν στα σπίτια του χωριού, τραγουδώντας τα κάλαντα του Λαζάρου.

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΩΝ ΒΑΙΩΝ

Την Κυριακή των Βαΐων, σε ανάμνηση της θριαμβευτικής εισόδου του Χριστού στα Ιεροσόλυμα, όλοι οι ναοί στολίζονται με κλαδιά από βάγια, από φοίνικες δηλαδή ή από άλλα νικητήρια φυτά, όπως δάφνη, ιτιά, μυρτιά και ελιά. Μετά τη λειτουργία μοιράζονται στους πιστούς. Με τα βάγια οι πιστοί στόλιζαν τους τοίχους των σπιτιών και το εικονοστάσι τους. Και σήμερα ακόμα όλες οι εκκλησίες στολίζονται με δαφνόφυλλα ή βάγια.

Τα παλιότερα χρόνια τους τα προμήθευαν τα νιόπαντρα ζευγάρια της χρονιάς ή και μόνο οι νιόπαντρες γυναίκες, για το καλό του γάμου τους. Πίστευαν πως η γονιμοποιός δύναμη που κρύβουν τα φυτά αυτά θα μεταφερόταν και στις ίδιες και η μια χτυπούσε την άλλη με τα βάγια. Τα “βαγιοχτυπήματα” σιγά-σιγά άρχισαν να γίνονται και από τις άλλες γυναίκες και τα παιδιά τις μιμούνταν και όπως χτυπιούνταν μεταξύ τους εύχονταν: “Και του χρόνου, να μη σε πιάν’ η μυίγα”. Δυνάμεις ιαματικές και αποτρεπτικές, μαζί με τις γονιμοποιές, αποδίδονταν στα βάγια και γι αυτό έπρεπε μετά την εκκλησία όλα να τα “βατσάσουν” για το καλό. Τα δέντρα, τα περβόλια, τα κλήματα, τις στάνες, τα ζώα, τους μύλους, τις βάρκες. Αν και είναι εκόμα σαρακοστή, η εκκλησία την Κυριακή των Βαΐων επιτρέπει το ψάρι.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΔΕΥΤΕΡΑ

Την Μεγάλη Δευτέρα σε όλη την Ελλάδα ξεκινούν οι ετοιμασίες στα σπίτια για τον εορτασμό του Πάσχα. Στα χωριά κυρίως ασπρίζονται με ασβέστη οι αυλές. Σκοπός του ασβεστώματος ήταν να φαίνονται καθαρές και περιποιημένες οι αυλές όταν θα περνούσε η πομπή του επιταφίου την Μεγάλη Παρασκευή.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΡΙΤΗ

Τη **Μεγάλη Τρίτη** στην εκκλησία διαβάζεται η Παραβολή των Δέκα Παρθένων, ενώ το βράδυ στον Εσπερινό ψάλλεται το τροπάριο της Κασσιανής. Η μέρα αυτή είναι αφιερωμένη στο καθάρισμα του σπιτιού.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΤΕΤΑΡΤΗ

Τη **Μεγάλη Τετάρτη**, σε κάποιες περιοχές της Ελλάδας, οι γυναίκες πηγαίνουν στο Μεγάλο Ευχέλαιο έχοντας μαζί τους μια σουπιέρα με αλεύρι. Σε αυτό στερεώνουν τρία κεριά, τα οποία καίνε κατά την τέλεση του Μυστηρίου. Το αλεύρι αυτό το χρησιμοποιούν για να φτιάξουν τα πασχαλινά κουλούρια και τσουρέκια. Παλιότερα, στην Αθήνα οι γυναίκες της εκκλησίας πήγαιναν από σπίτι σε σπίτι και μάζευαν αλεύρι, το οποίο ζύμωναν χωρίς προζύμι. Ο παπάς ακουμπούσε πάνω στη ζύμη το Σταυρό με το Τίμιο Ξύλο και το ζυμάρι φούσκωνε. Αυτό αποτελούσε το προζύμι της χρονιάς.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΕΜΠΤΗ

Τη **Μεγάλη Πέμπτη**, το Θείο Δράμα προχωρεί προς την αποκορύφωσή του. Την ημέρα αυτή γίνεται ο Μυστικός Δείπνος, όπου ο Ιησούς κοινωνεί τους μαθητές του, δίνοντάς τους από ένα κομμάτι ψωμί, που συμβολίζει το σώμα του και κρασί, που συμβολίζει το αίμα του. Το βράδυ ψέλνονται τα Δώδεκα Ευαγγέλια και στην εκκλησία περιφέρεται ο Σταυρός με τον Ιησού. Αφού τελειώσουν τα 12 Ευαγγέλια, κοπέλες αναλαμβάνουν να στολίσουν τον Επιτάφιο. Το κύριο έθιμο της Μεγάλης Πέμπτης είναι το βάψιμο των κόκκινων αυγών και το ζύμωμα των τσουρεκιών. Αυτήν την ημέρα οι νοικοκυρές δεν πλένουν, δεν απλώνουν, ούτε κάνουν άλλες δουλειές στο σπίτι.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ

Η **Μεγάλη Παρασκευή** αναπαριστά τη δίκη του Ιησού από τον Πόντιο Πιλάτο, τη μαρτυρική του πορεία προς τον Γολγοθά και τη Σταύρωση. Πρόκειται για την ημέρα των Παθών. Το βράδυ τελείται η περιφορά του Επιταφίου, ενώ οι καμπάνες χτυπούν πένθιμα όλη την ημέρα.

Σε κάποια μέρη της Ελλάδας, τα λουλούδια του Επιταφίου φυλάσσονται, μετά την περιφορά, από τους πιστούς, γιατί θεωρούνται θαυματουργά.

ΜΕΓΑΛΟ ΣΑΒΒΑΤΟ

Το Μεγάλο Σάββατο το πρωί στολίζουν το ναό με κλαδιά δάφνης και γεμίζουν ένα πανέρι με δαφνόφυλλα. Ο ιερέας λέγοντας το «Ανάστα ο Θεός» σκορπά τα δαφνόφυλλα, ενώ οι πιστοί χτυπούν τα πόδια τους στο στασίδι, χτυπούν τις καμπάνες, πυροβολούν και γενικά θορυβούν, για να διώξουν τον θάνατο. Το βράδυ στην Ανάσταση με το Χριστός Ανέστη, χτυπούν οι καμπάνες, τσουγκρίζονται τα αβγά, ρίχνονται βαρελότα και γενικά δημιουργείται θόρυβος για να φύγει, όπως λένε, ο θάνατος. Στην Κορώνη (Μεσσηνία) σπάζουν ένα τσουκάλι και βαρούν τις καμπάνες. Στη Ζάκυνθο και την Κέρκυρα ρίχνουν από τα παράθυρα στάμνες.

Στην Κέρκυρα επίσης οι γυναίκες γεμίζουν ένα κάδο νερό και τον στολίζουν με πρασινάδες και λουλούδια. Όποιος περάσει από εκεί πρέπει να ρίξει στο δοχείο ένα νόμισμα. Και μόλις σημάνουν οι καμπάνες της Αναστάσεως, παίρνουν νερό και πλένουν το πρόσωπο και τα χέρια τους...

Η ΚΥΡΙΑΚΗ ΤΟΥ ΠΑΣΧΑ

Την Κυριακή του Πάσχα

στο πασχαλινό τραπέζι κυριαρχεί η μαγειρίτσα, το ψητό αρνί, το κόκκινο αυγό και το λαμπρόψωμο ή λαμπροκουλούρα.

Μέρος του εθίμου των πασχαλινών αβγών είναι και το τσουγκρίσμα. Πριν την κατανάλωσή τους, ιδιαίτερα στο πασχαλινό τραπέζι, ο καθένας διαλέγει το δικό του αβγό και το τσουγκρίζει με αυτό άλλου. Όποιος έχει το αβγό που δεν έσπασε, το τσουγκρίζει στη συνέχεια με το αβγό τρίτου και ούτω καθεξής μέχρι να αναδειχθεί αυτός που έχει το πιο ισχυρό. Σύμφωνα με την παράδοση το αβγό είναι σύμβολο ζωής και όπως σπάει κατά τη διαδικασία του τσουγκρίσματος, έτσι έσπασε και ο τάφος από τον οποίο βγήκε ο Χριστός. Το απόγευμα της Κυριακής τελείται στις εκκλησίες ο «Εσπερινός της Αγάπης» ή Δεύτερη Ανάσταση (σε πολλούς ναούς τελείται το πρωί). Λέγεται έτσι, διότι οι Χριστιανοί παλαιότερα αντάλλασσαν μεταξύ τους το Φιλί της Αγάπης. Διαβάζεται περικοπή από το Ευαγγέλιο του Ιωάννη (κ' 19-25), που αναφέρεται στην εμφάνιση του Χριστού μετά την Ανάστασή του στους μαθητές του.

ΚΑΛΟ ΠΑΣΧΑ

*Το ωόν του Πάσχα
Νικηφόρος Λύτρας*